

KOMMUNINVEST
KOMMUNALA
INVESTERINGAR 2014

Innehållsförteckning

Förord.....	3
Inledning.....	4
Kommunernas investeringar	5
Investeringarnas drivkrafter	8
Investeringsredovisning	10
Regressionsanalys: Vad förklarar kommunernas investeringar?	13
Appendix 1: Investeringsnivå per kommun.....	15
Appendix 2: SKL:s kommungruppsindelning	16

Förord

De svenska kommunerna är, tillsammans med landstingen, Sveriges största finansiärer och producenter av välfärdstjänster, det vill säga tjänster inom vård, omsorg och utbildning. Den kommunala verksamheten omfattar även bibliotek, miljö- och hälsoskydd, renhållning och avfall, vatten och avlopp, kollektivtrafik och plan- och byggnadsfrågor. Utöver dessa obligatoriska uppgifter engagerar sig många kommuner även aktivt i den lokala bostads-, fastighets- och energiförsörjningen, via sina bolag.

Kommunernas breda uppdrag återspeglas tydligt i omfattningen av deras investeringar, som årligen uppgår till cirka 90 miljarder kronor per år. Det investeras i gator och vägar som gör det möjligt att färdas inom kommunen; i servicelokaler så att det går att bedriva barnomsorg, utbildning och omvårdnad av funktionshindrade och äldre; i nya bostäder för en växande befolkning; i reningsverk som garanterar vattenförsörjningen på orten och i produktion och distribution av miljövänlig fjärrvärme till bostäder och verksamhetslokaler. Kommunernas investeringar riktar sig alltså mot välfärdens kärna. Det är en viktig insikt att ha med sig då debatten om kommunala investeringar ibland tenderar att fokusera på multisportarenor och badhus.

Svenska kommuner är inne i en period med stora nyinvesteringsbehov. Samtidigt behöver åldrande befintlig infrastruktur rustas upp. Denna rapport är ett resultat av Kommuninvests¹ löpande uppföljning och bevakning av kommunsektorns finansiella aktiviteter. Genom att analysera investeringarna utifrån ett koncernperspektiv, det vill säga inklusive de kommunala verksamheter som bedrivs i bolagsform, tas ett helhetsgrepp på kommunernas investeringar. Kommuninvests analys visar bland annat att:

- kommunernas investeringar ökade med i genomsnitt 3 procent per år i fast penningvärde under åren 2007 till 2012. Ökningstakten var högre än för näringslivets investeringar.
- den genomsnittliga investeringsnivån år 2012 var 9 500 kronor per invånare och år, men variationen mellan olika kommuner var stor.
- investeringsnivån per invånare tenderar vara högre i kommuner med hög befolkningstillväxt, stor bolagssfär och hög soliditet.

Tomas Werngren
Verkställande direktör

Mattias Bokenblom
Forskningsansvarig

1) Kommuninvest är den svenska kommunsektorns största kreditgivare. Kommuninvest-koncernen består av ägarföreningen Kommuninvest ekonomisk förening samt dess helägda kreditmarknadsbolag Kommuninvest i Sverige AB ("Kommuninvest"), inklusive dotterbolaget Kommuninvest Fastighets AB.

1. Inledning: Att jämföra äpplen med äpplen

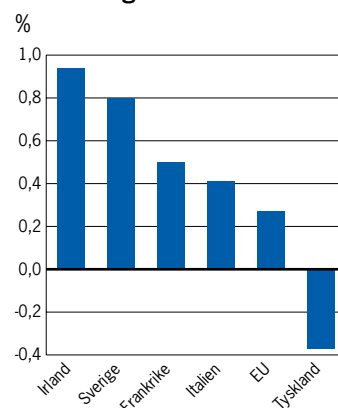
Svensk kommunsektor, med sina 290 primärkommuner, är en heterogen grupp vad avser demografiska, geografiska och ekonomiska förutsättningar. Dessa skillnader försvårar arbetet med att göra rättvisande jämförande ekonomiska studier, särskilt vad gäller investeringar.

Hur kommunen väljer att organisera sin verksamhet är också en utmaning när jämförelser mellan olika kommuner ska göras. I de flesta kommuner ligger t.ex. ägandet av verksamhetsfastigheter direkt under kommunen och fastighetsdriften sköts av fastighets- eller samhällsbyggnadsnämnden. En tendens är dock att allt fler kommuner för över verksamhetsfastigheter till ett helägt dotterbolag. Ett tredje alternativ är att kommunen hyr sina verksamhetslokaler av privata fastighetsägare.

I det första fallet hamnar investeringar i nya skolor, förskolor och serviceboenden i kommunens kassaflödesanalys, medan samma typ av investeringar i det andra fallet hamnar i kommunkoncernens kassaflödesanalys. I det tredje fallet påverkar investeringen det privata företags kassaflöde medan hyreskostnaden dyker upp i kommunens resultaträkning.

För att kunna fånga upp kommunens samtliga investeringar, dvs. även de investeringar som genomförs av de kommunala bolagen, utgår analyserna i denna rapport från koncernperspektivet. Detta kräver dock att analysen, för att den inte ska bli missvisande, tar hänsyn till den stora variation som finns mellan olika kommuner rörande hur många och hur stora de kommunala bolagen är. Oavsett vilken infallsvinkel som används när kommuners investeringar jämförs med varandra, är ett visst mått av försiktighet på sin plats. Annars kan betraktaren lätt komma att jämföra äpplen med päron.

Figur 1
Genomsnittlig årlig
befolkningstillväxt 2007–2013

I Sverige växer befolkningen snabbare än i de flesta andra EU-länder, inklusive de nordiska grannländerna. I exempelvis Danmark och Finland var befolkningsökningen mellan 2007 och 2013 under 0,5 procent per år, jämfört med 0,8 procent i Sverige.

Källa: Eurostat

2. Kommunernas investeringar

Mellan 2007 och 2012, när Sverige och resten av världen upplevde den djupaste finanskrisen sedan 1930-talet, ökade kommunernas investeringar i materiella anläggningstillgångar med 12,3 mdkr i fast penningvärde², från 78,2 mdkr år 2007 till 90,5 mdkr år 2012 (se Figur 2). Det motsvarade i genomsnitt en ökningstakt om 3 procent per år. Som en jämförelse låg investeringsvolymerna i det privata näringslivet år 2012 enbart marginellt över 2007 års nivå, enligt SCB. Landstingens investeringar beskrivs på sid 7, i *Faktaruta 2*.

Sveriges kommuner är för närvarande inne i en investeringsintensiv fas. Det finns ett antal omständigheter som driver på denna utveckling:

- Den infrastruktur som byggdes på 1970-talet är idag sliten och behöver antingen rustas upp eller ersättas med ny.
- Sveriges befolkning ökar snabbt. Ett positivt födelseöverskott i kombination med att fler människor invandrar till än utvandrar från Sverige gjorde att befolkningen enbart under 2013 ökade med 88 971 invånare, eller 0,93 procent.
- I en internationell jämförelse har urbaniseringsgraden i Sverige varit relativt låg³. Under de senaste åren har dock urbaniseringen ökat snabbare i Sverige än i andra länder. Människor lämnar landsbygden till förmån för tätorter och mindre tätorter till förmån för större. Sammantaget innebär detta att storstäder, större städer och städer i anknytning till antingen storstäder eller större städer växer kraftigt.

För att kunna möta den växande befolkningens nuvarande och framtida behov av välfärdstjänster investerar kommunsektorns aktörer kontinuerligt i bland annat infrastruktur, bostäder, kollektivtrafik, inventarier, service- och verksamhetslokaler.

Investeringar per kommungrupp och på kommunnivå

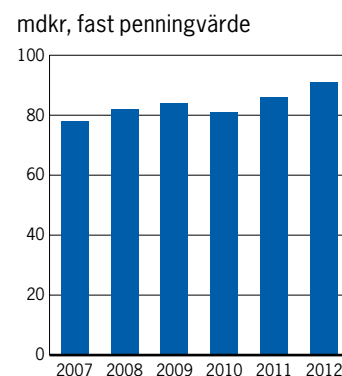
Sett till kommunerna som helhet har ökningstakten i investeringarna varit relativt stabil över tid, även om de minskade något under 2010. På enskild kommunnivå, och särskilt i befolkningsmässigt små och medelstora kommuner, kan dock investeringarna variera kraftigt från år till år, och likaså på kommungruppsnivå. Exempelvis kan byggandet av en ny grundskola för en mindre kommun innebära att investeringsnivån höjs kraftigt under ett par år för att sedan återgå till en mer genomsnittlig nivå.

Faktaruta 1 Urbanisering

Urbaniseringsgraden i Sverige, dvs. andelen människor som bor i tätbefolkade områden, är lägre än i många andra jämförbara länder men urbaniseringsprocessen, takten med vilken människor flyttar till tätbefolkade områden, är för närvarande bland de snabbaste i Europa. Utifrån SCB:s befolkningsprognoser kommer denna utveckling att fortsätta under överskådlig framtid. Storstäder, större städer och förortskommuner till storstäder förväntas växa betydligt snabbare än övriga kommuner, vilket innebär att en allt större andel av befolkningen kommer att bo i tätbefolkade områden.

Källa: Eurostat och SCB

Figur 2
Kommunernas investeringar
2007–2012

2) Referensår för alla tidsserier är 2012

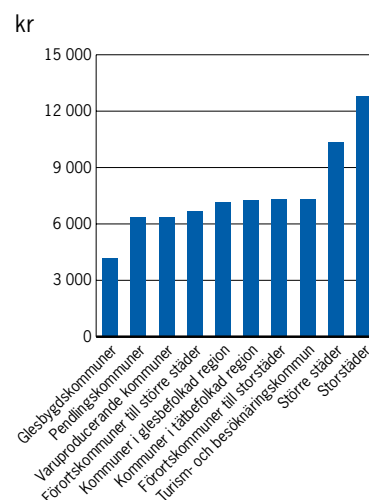
3) Källa Eurostat

För enskilda kommuner eller för en grupp av kommuner är det därför vanskligt att, med utgångspunkt från ett enskilt år, söka påvisa trender för investeringarnas utveckling. Därför presenteras investeringarna i denna rapport, såväl vad gäller enskilda kommuner som på kommungruppsnivå, som ett genomsnitt för den studerade tidsperioden (2007 till 2012). För att underlätta jämförelser mellan olika kommuner och kommungrupper redovisas investeringar per invånare. Kommungruppsindelningen utgår från den definition som används av Sveriges Kommuner och Landsting, SKL, *se Appendix 2*.

För Sverige som helhet uppgår de genomsnittliga kommunala investeringarna till cirka 9 000 kronor per invånare och år. På kommungruppsnivå utmärker sig tre grupper av kommuner (*se Figur 3*). Storstäder och Större städer har signifikant högre investeringsnivåer än övriga kommungrupper, 12 800 kronor respektive 10 300 kronor per invånare och år. Lägst investeringsnivå har Glesbygdskommuner, med investeringar på i genomsnitt 4 200 kronor per invånare och år. Övriga kommungrupper är relativt väl samlade, med en årlig investeringsnivå om 6 000 till 7 500 kronor per invånare.

När investeringarna bryts ned på kommunnivå förstärks bilden från kommungruppsnivån. *Tabell 1* visar fördelningen mellan årlig investeringsvolym och respektive kommungrupp. De är tydligt att kommuner i gruppen Glesbygdskommuner generellt sett har lägre investeringar än andra kommuner, medan kommuner i grupperna Storstäder och Större städer generellt sett har högre investeringar än andra kommuner – hälften av alla kommuner med årliga investeringar som överstiger 10 000 kronor per invånare återfinns i kommungrupperna Storstäder och Större städer. I övriga kommungrupper är det mest framträdande resultatet hur stor spridningen är mellan olika kommuner inom en och samma grupp.

Figur 3
Genomsnittlig investeringsvolym per invånare och år 2007–2012

Tabell 1
Fördelning av investeringar och kommungruppstillhörighet

Kommungrupp

Investeringar per invånare	Glesbygdskommuner	Kommuner i glesbefolkad region	Kommuner i tätbefolkad region	Varuproducerande kommuner	Turism och besöksnäringsskommuner	Pendlingskommuner	Förortskommuner till större städer	Förortskommuner till storstäder	Större städer	Storstäder
<4 000 kr	11	2	4	11	2	17	2	4		
4 000–5 999	7	5	15	21	2	20	10	11		
6 000–7 999	2	6	7	14	9	10	5	14	9	1
8 000–9 999		2	6	7	6	1	2	6	10	
>10 000		1	3	1	1	3	3	3	12	2

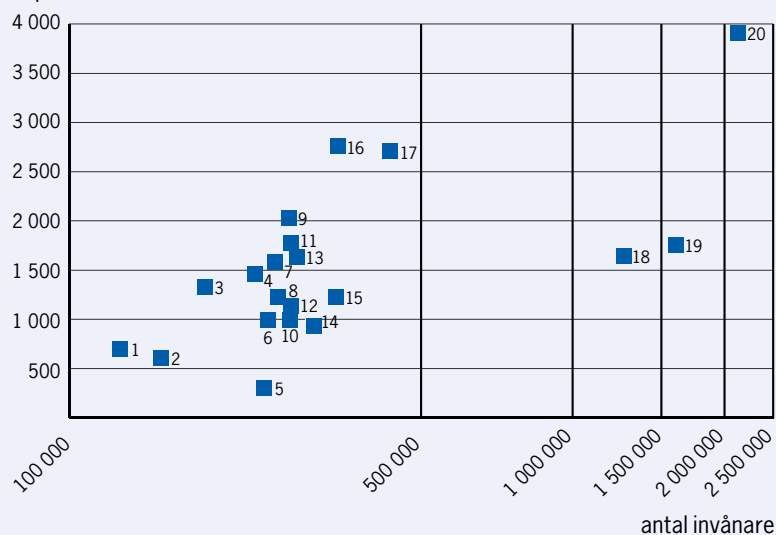
Faktaruta 2

Landstingens totala investeringar

Landstingens och regionernas sammanlagda investeringar under 2012 uppgick till närmare 20 miljarder kronor. Enskilt mest investerade Stockholms läns landsting, som stod för 43 procent av de totala investeringarna. Ju folkrikare landstinget/regionen är desto större är investeringarna och desto mer investeras per invånare.

Investeringar per invånare och befolkningsstorlek

kr per invånare

Landsting

1. Jämtland	11. Dalarna
2. Blekinge	12. Gävleborg
3. Kronoberg	13. Örebro
4. Kalmar	14. Halland
5. Västernorrland	15. Jönköping
6. Norrbotten	16. Uppsala
7. Västmanland	17. Östergötland
8. Västerbotten	18. Skåne
9. Värmland	19. Västra Götaland
10. Södermanland	20. Stockholm

Region Gotland ingår inte i sammanställningen.

3. Investeringarnas drivkrafter

Vid en studie av investeringsvolymerna i olika kommungrupper (se *Tabell 1*) är det lockande att dra slutsatsen att ju fler invånare en svensk kommun har desto mer investerar kommunen per invånare. Skillnaderna i investeringsvolym mellan olika kommuner beror dock inte bara på kommunens storlek, utan även på skillnader i ekonomiska och demografiska förutsättningar. Som *Tabell 2* visar har i Sverige såväl befolkningstillväxt som ekonomiskt resultat samvarierat positivt med investeringsvolymen under perioden 2007–2012.

Sambandet mellan ökande befolkning och högre investeringstakt finns belagt i den internationella forskningen sedan tidigare. Helen F. Ladd (1992, 1994)⁴ har i studier av amerikanska kommuner kunnat visa att en ökande befolkning även resulterar i ökande investeringsvolym. Ladd fann dock inget samband mellan befolkningstillväxt och ökade offentliga utgifter.

I Sverige visar Jonas Fjertorps (2012)⁵ analys av förändringen i svenska kommuners anläggningstillgångar mellan 1999 och 2008 att hög befolkningstillväxt, hög initial soliditet och höga tariffer påverkar tillväxten av volymen anläggningstillgångar positivt medan stora volymer anläggningstillgångar per invånare vid tidsperiodens början resulterar i en lägre tillväxttakt, det vill säga ett negativt samband.

Fjertorp ansluter sig till uppfattningen att kommuner med hög befolkningstillväxt behöver öka volymen anläggningstillgångar för att kunna möta en växande befolknings behov av välfärdstjänster. Hög soliditet visar på god långsiktig betalningsförmåga och enligt Fjertorp indikerar detta att kommunen har ett ekonomiskt utrymme att genomföra investeringar, även med lånade pengar, utan att det uppstår ekonomiska obalanser. Höjda avgifter, t.ex. av den kommunala vattentaxan, genererar positiva kassaflöden som kan användas för att finansiera en ökning av volymen anläggningstillgångar.

När det gäller det negativa sambandet mellan volymen anläggningstillgångar och dess tillväxttakt argumenterar Fjertorp för att kommuner med relativt stora volymer anläggningstillgångar per invånare kan välja att utnyttja sin befintliga infrastruktur mer effektivt när behoven ökar, t.ex. vid befolkningsökningar, snarare än att behöva genomföra stora investeringar. Det skulle kunna förklara varför dessa kommuner ökar sina anläggningstillgångar i lägre takt än kommuner med små volymer anläggningstillgångar.

Faktaruta 3 Kommunkoncerner med högst investeringar 2007–2012

Genomsnittlig investeringsvolym per invånare och år, kr

1	Östersund	16 750
2	Södertälje	15 960
3	Skellefteå	15 640
4	Stockholm	14 430
5	Lessebo	14 300
6	Arboga	14 180
7	Umeå	14 090
8	Kumla	13 420
9	Örnsköldsvik	12 590
10	Trosa	12 250

Källa: Kommuninvest

Faktaruta 4 Kommuner med högst respektive lägst befolknings-tillväxt 2007–2012

	Kraftigast ökning	Årlig förändring	Kraftigast minskning	Årlig förändring
1	Sundbyberg	3,3%	Åsele	-2,1%
2	Solna	2,3%	Överkalix	-1,6%
3	Sigtuna	2,3%	Ånge	-1,5%
4	Stockholm	2,0%	Storfors	-1,4%
5	Lomma	2,0%	Dorotea	-1,4%
6	Nacka	1,9%	Bräcke	-1,3%
7	Huddinge	1,9%	Sorsele	-1,3%
8	Knivsta	1,9%	Övertorneå	-1,2%
9	Malmö	1,8%	Hagfors	-1,2%
10	Vallentuna	1,8%	Mellerud	-1,2%

Sex av Sveriges tio mest snabbväxande kommuner ligger i Stockholms län. Sex av de tio kommunerna som har lägst befolkningstillväxt klassificeras som glesbygdskommuner av SCB.

4) Helen F. Ladds artiklar är publicerade i *Urban Studies* respektive *Regional Science and Urban Economics*.

5) Jonas Fjertorps artikel är publicerad i *Journal of Finance and Management in Public Services*.

Tabell 2

Befolkningstillväxt, resultat och befolkningstillväxt 2007–2012

Kommunstorlek	Antal kommuner*	Genomsnittlig befolkningsökning i procent 2007–2012	Genomsnittligt resultat per invånare, kr 2007–2012	Genomsnittlig investeringsvolym per invånare, kr 2007–2012
<10 000 invånare	74	-3,2	610	4 590
10 000–19 999 invånare	94	-0,1	970	5 830
20 000–49 999 invånare	74	2,5	1 490	7 040
50 000–99 999 invånare	33	4,8	2 050	9 030
100 000–199 999 invånare	10	5,6	2 390	10 050
200 000 <invånare	3	9,0	3 340	11 260

*) Kommunerna Sorsele och Åre ingår inte på grund av ausaknad av uppgifter om investeringar.

Anläggningstillgångar och befolkningstillväxt driver de kommunala investeringarna

Kommuninvests analys av de variabler som driver kommunernas investeringar på koncernnivå bekräftar till stora delar de resultat som presenterats i tidigare studier. De enskilt viktigaste variablerna för att förklara de stora skillnader i investeringsnivå som finns mellan olika kommuner är:

- (i) volymen befintliga anläggningstillgångar per invånare i de kommunala bolagen och
- (ii) befolkningstillväxten i kommunen.

För det stora flertalet av Sveriges kommuner finns det ett tydligt positivt samband mellan befolkningstillväxten och nivån på investeringarna i kommunkoncernen. Generellt sett gäller även att ju större bolagssfären är i en kommunkoncern, desto högre är också investeringarna⁶.

Den regressionsanalys som Kommuninvest genomfört visar att 1 000 kronor i högre tillgångar per invånare i de kommunala bolagen år 2007 leder till ökade investeringar de följande åren på knappt 100 kronor per invånare och år. 1 procent högre befolkningstillväxt under femårsperioden 2007 till 2012 förväntas öka investeringarna med 200 kronor per invånare och år. Även soliditet samvarierar positivt med investeringsnivån. 1 procent högre soliditet 2007 ökar i genomsnitt investeringsnivån per invånare och år med drygt 30 kronor under de efterföljande fem åren. Däremot går det inte att belägga ett samband mellan kommunkoncernens resultat och investeringsvolymen.

Betydelsen av befolkningstillväxt, bolagssfärens storlek och soliditet på investeringsnivån i en kommun kan tyckas vara marginella. Men eftersom spridningen i respektive variabel (se Tabell 6) är så stor mellan olika kommuner, kan det ändå leda till stora skillnader i förväntad investeringsnivå.

6) Bolagssfärens storlek har uppskattats utifrån hur stora bolagens tillgångar var per invånare i början av analysperioden, dvs. år 2007.

→ En fördjupad presentation av Kommuninvests analys finns på sidorna 13–14.

4. Investeringsredovisning

Av kommunernas sammanlagda bruttoinvesteringar i materiella anläggningstillgångar på cirka 90 miljarder kronor under 2012 stod kommunerna för 42 miljarder medan de kommunala bolagens stod för 48 miljarder. För att identifiera vilken typ av investeringar som gjordes, har Kommuninvest låtit detaljgranska 80 kommuners bokslut, däribland de 50 befolkningsmässigt största kommunerna samt ett slumpmässigt urval om 30 små och medelstora kommuner. Utifrån årsbokslutens investeringsredovisningar och de kommunala bolagens verksamhetsberättelser har investeringar på nämnd- och bolagsnivå samlats in och sammanställts. Investeringar har sedan klassificerats i följande sex huvudkategorier⁷:

- Infrastruktur, t.ex. vägar, gator, rondeller och parkeringar
- Vatten och avlopp
- Fastigheter, t.ex. servicefastigheter, kontors- och industrilokaler och idrottsanläggningar
- Bostäder
- Energibolag
- Övriga, t.ex. inventarier, maskiner, fordon, hamnar, fiberutbyggnad och räddningstjänst

Investeringarna i de 80 analyserade kommunerna presenteras översiktligt i *Tabell 4* på följande sida.

Tabell 3
Investeringar i 80 utvalda kommuner

Kommungrupp	Befolkning mdr invånare (% av totalen)	Investeringar i mdkr (% av totalen)	Investeringar per invånare i kr	Bolagens investeringar som andel av totalen
De 50 största kommunerna	5,63 (59)	62,8 (69)	11 158	58%
Urval om 30 kommuner	0,46 (5)	2,9 (3)	6 241	53%
Övriga små- och medelstora kommuner	3,46 (36)	27,5 (27)	7 164	41%
Samtliga kommuner	9,56 (100)	90,5 (100)	9 467	53%

7) Sveriges kommuner har stor frihet att själva bestämma över hur de vill organisera den verksamhet som de driver. Detta bidrar till en organisatorisk mångfald som tenderar att försvåra arbetet med att summera investeringarna in i rätt huvudkategori. En ombyggnation av kommunhuset kan t.ex. hamna på investeringskontot hos antingen fastighetsnämnden, kommunstyrelsen eller det kommunala bolag som ansvarar för alla kommunens fastigheter. Investeringar i t.ex. optisk fiber och vatten och avlopp kan hamna under tekniska nämnden, i ett eget bolag eller hos kommunens energibolag.

Knappt sex av tio invånare i Sverige bor i en av de 50 största kommunerna. De största kommunerna är inte representativa för kommunsektorn som helhet eftersom både investeringarna och andelen av de totala investeringarna som genomförs av de kommunala bolagen är betydligt högre än hos andra kommuner. Dessa kommuner ger ändå en god bild av sammansättningen av kommunsektorns investeringar då de står för närmare 70 procent av de totala investeringarna. Kommunerna i urvalet om 30 små- och medelstora kommuner har en lägre investeringsnivå per invånare men en högre andel bolagsinvesteringar än övriga jämförbara kommuner.

De största kommunerna investerar mer i infrastruktur, fastigheter och energibolag och mindre i vatten och avlopp, bostäder och övrigt än urvalet om 30 små- och medelstora kommuner, se Tabell 4 och Figur 4–6. Skillnaderna är dock inte statistiskt säkerställda.

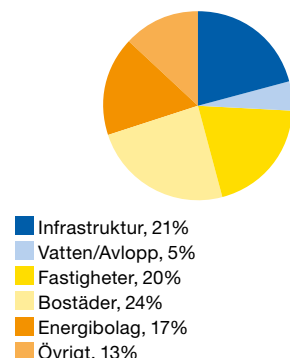
Områdena fastigheter, bostäder och infrastruktur står tillsammans för knappt två tredjedelar, 64 procent, av kommunsektorns sammanlagda investeringar, motsvarande 58 miljarder kronor år 2012. Ungefär hälften av Sveriges kommuner är hel- eller delägare i ett energibolag och investeringarna i dessa bolag uppgick till drygt 13 miljarder⁸ kronor vilket är något mindre än kommunernas totala investeringar i bland annat fordon, maskiner, IT-utrustning och inventarier. Därutöver investerade kommunerna cirka 6 miljarder kronor i vatten och avlopp⁹.

Tabell 4
Vad investerar kommunerna i?

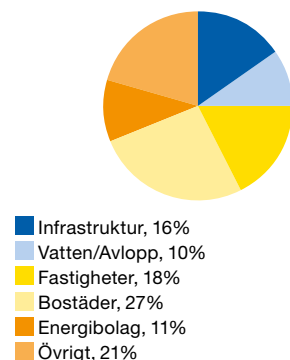
Kommungrupp	Infrastruktur	Vatten/Avlopp	Fastigheter	Bostäder	Energi-bolag	Övrigt	Summa
De 50 största kommunerna	21	5	20	24	17	13	100
Urval om 30 kommuner	16	10	18	27	11	21	100
Samtliga kommuner*	20	7	19	25	15	16	100

*) Kommuninvests beräkning.

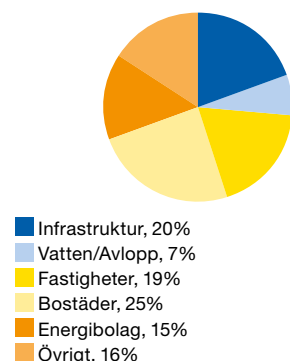
Figur 4
50 största kommunerna – investeringsfördelning 2012

Figur 5
30 små och medelstora kommuner – investeringsfördelning 2012

Figur 6
Samtliga kommuner* – investeringsfördelning 2012

*) Kommuninvests beräkning.

8) En del kommunala energibolag ansvar även för kommunens vatten och avloppssystem och en del av investeringarna redovisade under kategorin Energi borde följaktligen ligga under Vatten/Avlopp.

9) Se not 8.

Kommuninvest har låtit detaljgranska 2012 års bokslut för 80 kommuner, däribland de 50 befolkningsmässigt största kommunerna samt ett slumpmässigt urval om 30 små och medelstora kommuner. Denna data ligger till grund för en uppskattning av hur investeringarna i Sveriges totalt 290 kommuner fördelar sig på olika områden.

Analys av pågående kommunala badhusprojekt

År 2012 publicerade tankesmedjan Timbro sin rapport Badhusboom – *Slarv och slöseri när kommunerna bygger nytt för miljarderna*¹⁰. Rapporten fick ett stort genomslag och kom att påverka debatten om hur kommunerna prioriterar mellan medborgarnas olika behov.

Många badhus runt om i landet byggdes på 1970-talet och behovet av omfattande renoveringar är stort. Renoveringar och ombyggnationer av befintliga badhus är dock mycket kostsamma och en del kommuner har i stället valt att bygga helt nya anläggningar. För att få en uppfattning om hur stora belopp som investeras i just badhus har Kommuninvest gjort en genomgång av de 50 största kommunernas genomförda, pågående och framtida badhusprojekt från 2010¹¹ och framåt, se *Tabell 5*.

Tabell 5
Badhusprojekt efter projektstatus och kostnad

Kostnad	Genomförda	Pågående	Planerade
<200 mkr	3	2	5
200–400 mkr	3	3	7
400 mkr<	1		1
Summa	7	5	13

Sammanställningen visar att hälften av alla granskade kommuner har genomfört, bygger eller planerar att bygga nytt badhus eller äventyrsbad. En summering av redovisade investeringskalkyler visar att den totala investeringsvolymen uppgår till närmare 6 miljarder kronor, fördelat på 25 projekt. Tio projekt har en budget under 200 miljoner kronor, 13 ligger intervallet 200 till 400 miljoner och två projekt har en budget överstigande 400 miljoner.

De totalt planerade investeringarna – 6 miljarder – ska ställas i relation till den förväntade totala investeringsvolymen för de 50 största kommunerna under den tioårsperiod som berörs, 2008–2017¹². Den totala investeringsvolymen uppgår till närmare 600 miljarder, varav investeringar i fastigheter förväntas utgöra 120 miljarder. Investeringar i badhusprojekt utgör med andra ord 1 procent av de totalt förväntade investeringarna.

10) Rapporten författades av Philip Lerulf.

11) Badhuset ska ha invigts 2010 eller senare för att ingå i sammanställningen.

12) För badhus invigda under 2010 sträcker sig investeringsutgifterna tillbaka till 2008.

Regressionsanalys:

Vad förklarar kommunernas investeringar?

Kommuninvests analys av vad som driver skillnaderna i investeringsnivå mellan olika kommuner följer till stora delar Jonas Fjertorps studie (se sid 8) vad avser metod och val av variabler, dock med två viktiga skillnader.

- Medan Fjertorp studerar förändringar i kommunernas *tillgångsmassa* fokuserar Kommuninvests analys på de variabler som påverkar nivån på kommunkoncernernas *investeringar*. Skälet är att investeringsnivån förändras långsammare än bokförda tillgångar och återspeglar kommunens intention att tillgodose medborgarnas både nuvarande och framtida behov av välfärdstjänster. Investeringar är därmed en god indikator för både de ekonomiska förutsättningarna och framtidstron i en kommun.
- Analysen görs utifrån ett *koncernperspektiv*, och därmed inkluderas även de investeringar som genomförs av de kommunala bolagen. Detta bidrar till att ge en helhetsbild av kommunens ekonomiska engagemang.

Sambandet mellan genomsnittlig investeringsnivå per invånare i kommunkoncernen, den s.k. beroende variabeln, och de variabler som antas förklara skillnaderna i investeringsnivå mellan olika kommunkoncerner, de s.k. förklarande variablerna, analyseras med hjälp av

multipl regressionsanalys. De förklarande variablerna är: befolkningstillväxt i procent mellan 2007 och 2012; genomsnittligt ekonomiskt resultat per invånare under åren 2007 till 2012; soliditeten i kommunkoncernen 2007 samt volymen materiella anläggningstillgångar per invånare i kommunen respektive de kommunala bolagen. Variablerna presenteras i *Tabell 6*.

Den genomsnittliga svenska kommunen hade en befolkningstillväxt på 0,6 procent mellan 2007 och 2012, ett resultat på drygt 1 200 kronor per år under samma tidsperiod, en soliditet 2007 på 36 procent och anläggningstillgångarna per invånare 2007 uppgick till 30 respektive 32 tkr i kommunen respektive de kommunala bolagen. Variationen för både den beroende och de förklarande variablerna är dock stor mellan kommunerna, vilket de höga standardavvikelse⁸ och de stora spannen mellan lägsta och högsta värden indikerar.

Resultat

Regressionsanalysens resultat presenteras i *Tabell 7*. Samvariationen mellan investeringsnivån per invånare och de förklarande variablerna fångas upp av de s.k. koefficienterna. Koefficienten anger hur mycket en enhets ökning av en förklarande variabel förväntas förändra investeringsnivån⁹.

Tabell 6

Variabler som ingår i regressionsanalysen

Variabler	Genomsnitt, 2007–2012	Standardavvikelse	Min/max respektive variabel
Beroende variabel			
Investeringsnivå per invånare och år, kronor	6 384	2 760	1 624/16 749
Förklarande variabler			
Befolkningstillväxt, %	0,6	4,3	-9,4/16,3
Årligt resultat per invånare, tkr	1,2	1,1	-1,9/8,6
Soliditet (år 2007), %	36,5	14,8	-1/75
Kommunens anläggningstillgångar per invånare (år 2007), tkr	29,7	10,8	5,9/64,6
Bolagens anläggningstillgångar per invånare (år 2007), tkr	32,2	20,6	0/133,4
Antal observationer*	287	287	287

*) För Gotland, Sorsele och Åre saknas uppgifter om antingen bolagens materiella anläggningstillgångar eller kommunkoncernens investeringar.

8) Standardavvikelsen är ett spridningsmått som anger hur mycket en enskild kommuns utfall för en viss variabel i genomsnitt avviker från medelvärdet för samtliga kommuner.

9) Regressionsanalysen visar att det finns ett statistiskt samband mellan olika variabler men säger ingenting om hur detta samband ser ut. Resultaten i analysen ska därför inte tolkas som bevis på kausala samband.

Tabell 7

Regressionsanalysens resultat

Förklarande variabler	Koefficient (standardavvikelse)
Befolkningstillväxt 2007–2012, %	184,7*** (32,9)
Årligt resultat per invånare, genomsnitt 2007–2012, tkr	-41,6 (129,2)
Soliditet 2007, %	32,9*** (8,7)
Kommunens anläggningstillgångar per invånare (år 2007), tkr	77,2*** (11,6)
Bolagens anläggningstillgångar per invånare (år 2007), tkr	84,0*** (6,8)
Förklaringsgrad	0,51
Antal observationer	287

***) Indikerar att koefficienten är statistisk signifikant på 1-procentsnivån.

Av tabellen framgår att 1 procent högre befolkningstillväxt över fem år förväntas resultera i att investeringsnivån ökar med 185 kronor per invånare och år. Eftersom befolkningstillväxten över en femårsperiod kan variera kraftigt mellan olika kommuner (se Tabell 6 och Faktaruta 4) är detta en av de enskilt viktigaste variablerna för att förklara de observerade skillnaderna i investeringsnivåer mellan olika kommunkoncerner. Resultatet bekräftar därmed tidigare studier som visat på ett positivt samband mellan befolkningstillväxt och investeringar.

Analysen visar även att kommunkoncernens initiala förmögenhet vid tidsperiodens början samvarierar positivt med den efterföljande investeringsnivån. 1 procent högre soliditet 2007, förväntas öka den årliga investeringsnivån per invånare med 33 kronor under de följande åren. Detta kan förefalla som en marginell påverkan men det innebär att en kommunkoncern som har 15 procentenheters högre soliditet än en annan kommunkoncern förväntas investera närmare 500 kronor mer per invånare och år. Resultatet indikerar att förmögna kommuner investerar mer per invånare än vad mindre förmögna kommuner gör.

Noterbart är hur volymen anläggningstillgångar per invånare i en kommun respektive i de kommunala bolagen samvarierar med investeringsnivån. Som framgår av Tabell 7 ger 1 000 kronor högre volym anläggningstillgångar per invånare 2007 i kommunen en förväntad ökning på investeringsnivån de efterföljande åren om 77 kronor per invånare och år. Motsvarande siffra för volymen anläggningstillgångar i de kommunala bolagen är 84 kronor per invånare och år. Det positiva sambandet förklaras av att kommunkoncerner med stora tillgångsvärden, oavsett om de finns i kommunen eller de kommunala bolagen, även har höga avskrivningar. Dessa koncerner behöver därför

göra stora investeringar per invånare enbart för att hålla volym anläggningstillgångar per invånare konstant. Eftersom skillnaderna i volymen anläggningstillgångar per invånare i de kommunala bolagen är stor, se standardavvikelsen i Tabell 6, är bolagens anläggningstillgångar per invånare en särskilt viktig variabel för att förklara skillnaderna i investeringsnivåer mellan olika kommuner.

Det finns inget statistiskt stöd för att genomsnittligt resultat per år under tidsperioden 2007–2012 skulle ha någon effekt på investeringsnivån under samma tidsperiod.

Förklaringsgraden för regressionsanalyserna i Tabell 7 är 0,51. Det innebär att sammanlagt 51 procent av den variation som finns mellan olika kommuner när det gäller nivån på investeringarna förklaras av de förklarande variablerna. Resterande 49 procent förklaras av andra variabler som inte ingår i analysen, t.ex. politiska beslut och prioriteringar.

Känslighetsanalys

En genomgång av enskilda kommuners investeringar visar att vissa grupper av kommuner avviker från sambandet mellan befolkningstillväxt och investeringar. Det gäller:

- små- och medelstora kommuner med neutral eller negativ befolkningstillväxt, utanför storstadslänen men med relativt sett stora kommunala bolag. Dessa kommuner uppvisar höga investeringsnivåer trots låg befolkningstillväxt.
- små- och medelstora kommuner i storstadslänen med positiv befolkningstillväxt men med relativt sett små bolag. Dessa kommuner har lägre investeringsnivåer än vad som kan förväntas utifrån deras befolkningstillväxt.

Appendix 1

Investeringsnivå per kommun

Årlig genomsnittlig investeringsnivå per invånare under perioden 2007–2012

<4 000 kr

Aneby	Grums	Hudiksvall	Munkedal	Sala	Timrå	Vansbro	Åtvidaberg
Bjurholm	Gullspång	Kungsör	Munkfors	Storuman	Tomelilla	Vaxholm	Öckerö
Bjuv	Götene	Laxå	Norberg	Strömsund	Torsby	Vilhelmina	Östra Göinge
Ekerö	Hallstahammar	Lidingö	Nordanstig	Sunne	Töreboda	Vindeln	
Fagersta	Heby	Mark	Nordmaling	Svenljunga	Uppvidinge	Vingåker	
Gagnef	Herrljunga	Mellerud	Ragunda	Säter	Vadstena	Vårgårda	
Gnosjö	Hjo	Mullsjö	Robertsfors	Tierp	Valdemarsvik	Ånge	

4 000–5 999 kr

Ale	Eda	Habo	Kil	Ljusnarsberg	Salem	Svedala	Åstorp
Arvidsjaur	Enköping	Hallsberg	Kinda	Malå	Simrishamn	Säffle	Ålvkarleby
Askersund	Eslöv	Haninge	Klippan	Markaryd	Sjöbo	Tibro	Ålvsbyn
Avesta	Essunga	Haparanda	Kramfors	Motala	Skara	Tidaholm	Ödeshög
Bengtstors	Falköping	Hofors	Krokoms	Norsjö	Skinnskatte-	Torsås	Örkelljunga
Bollebygd	Filipstad	Hultsfred	Kävlinge	Nynäshamn	berg	Ulricehamn	Osthammar
Boxholm	Finspång	Hylte	Köping	Nässjö	Smedjebacken	Vallentuna	Överkalix
Bromölla	Flen	Håbo	Laholm	Ockelbo	Sollefteå	Vara	Övertorneå
Burlöv	Färgelanda	Hällefors	Lekeberg	Oskarshamn	Stenungsund	Vännäs	
Dals-Ed	Gislaved	Högsby	Leksand	Ovanåker	Storfors	Ydre	
Danderyd	Gnesta	Jokkmokk	Lilla Edet	Pajala	Surahammar	Åmål	
Degerfors	Grästorp	Karlsborg	Ljusdal	Perstorp	Svalöv	Årjäng	

6 000–7 999 kr

Alingsås	Emmaboda	Härryda	Kungsbacka	Mjölby	Orsa	Söderköping	Vänersborg
Alvesta	Eskilstuna	Hässleholm	Kungälv	Mora	Orust	Tjörn	Värnamo
Arjeplog	Falun	Höganäs	Lerum	Mönsterås	Osby	Tranemo	Åsele
Arvika	Forshaga	Järfälla	Lindesberg	Mörbylånga	Rättvik	Tranås	Älmhult
Boden	Gotland	Kalix	Ljunby	Nacka	Skurup	Tyresö	Älvdalen
Borgholm	Gällivare	Kalmar	Ludvika	Nora	Solna	Täby	Ängelholm
Borås	Hagfors	Karlshamn	Lycksele	Norrköping	Staffanstorps	Upplands-Bro	Österåker
Bräcke	Hammarö	Karlskrona	Lysekil	Norrälje	Strömstad	Vaggeryd	
Båstad	Hedemora	Knivsta	Malmö	Nyköping	Sundsvall	Vellinge	
Eksjö	Härnösand	Kristinehamn	Mariestad	Olofström	Söderhamn	Vetlanda	

8 000–9 999 kr

Berg	Huddinge	Karlstad	Malung-Sälen	Piteå	Sotenäs	Trelleborg	Värmdö
Bollnäs	Härjedalen	Katrineholm	Nybro	Ronneby	Sävsjö	Trollhättan	Västervik
Botkyrka	Höör	Kristianstad	Nykvarn	Sandviken	Sölvesborg	Uddevalle	Västerås
Dorotea	Jönköping	Lidköping	Oxelösund	Skövde	Tanum	Varberg	Växjö
Falkenberg	Karlskoga	Lomma	Partille	Sollentuna	Tingsryd	Vimmerby	Örebro

>10 000 kr

Arboga	Halmstad	Kumla	Luleå	Skelefteå	Södertälje	Uppsala
Borlänge	Helsingborg	Landskrona	Lund	Stockholm	Trosa	Ystad
Gävle	Hörby	Lessebo	Mölndal	Strängnäs	Umeå	Örnköldsvik
Göteborg	Kiruna	Linköping	Sigtuna	Sundbyberg	Upplands Väsby	Östersund

Kommunerna Sorsele och Åre ingår inte i sammanställningen, då uppgifter om investering saknas.

Appendix 2

SKL:s kommun- gruppsindelning

Storstäder

Antal: 3

Kommuner med en folkmängd som överstiger 200 000 invånare.

Göteborg Malmö Stockholm

Förortskommuner till storstäder

Antal: 38

Kommuner där mer än 50 procent av nattbefolkningen pendlar till arbetet i någon annan kommun. Det vanligaste utpendlingsmålet ska vara någon av storstäderna.

Ale	Håbo	Lomma	Solna	Vallentuna
Bollebygd	Härryda	Möndal	Staffanstorps	Vaxholm
Botkyrka	Järfälla	Nacka	Sundbyberg	Vellinge
Burlöv	Kungsbacka	Nynäshamn	Svedala	Värmdö
Danderyd	Kungälv	Partille	Tyresö	Öckerö
Ekerö	Lerum	Salem	Täby	Österåker
Haninge	Lidingö	Skurup	Upplands Väsby	
Huddinge	Lilla Edet	Sollentuna	Upplands-Bro	

Större städer

Antal: 31

Kommuner med 50 000–200 000 invånare samt en tätortsgrad överstigande 70 procent.

Borås	Jönköping	Lund	Trollhättan	Örebro
Eskilstuna	Kalmar	Norrköping	Uddevalla	Örnsköldsvik
Falun	Karlskrona	Nyköping	Umeå	Östersund
Gävle	Karlstad	Skellefteå	Uppsala	
Halmstad	Kristianstad	Skövde	Varberg	
Helsingborg	Linköping	Sundsvall	Västerås	
Hässleholm	Luleå	Södertälje	Växjö	

Förortskommuner till större städer

Antal: 22

Kommuner där mer än 50 procent av nattbefolkningen pendlar till arbetet i en annan kommun. Det vanligaste utpendlingsmålet ska vara någon kommun i gruppen Större städer.

Bjuv	Habo	Knivsta	Nykvarn	Åstorp
Eslöv	Hammarö	Kumla	Sjöbo	Älvkarleby
Forshaga	Hörby	Kävlinge	Söderköping	
Gnesta	Höör	Lekeberg	Timrå	
Grästorp	Kil	Mörbylånga	Trosa	

Pendlingskommuner

Antal: 51

Kommuner där mer än 40 procent av nattbefolkningen pendlar till en annan kommun.

Alingsås	Hallstahammar	Nora	Strängnäs	Vänersborg
Alvesta	Heby	Norberg	Surahammar	Vännäs
Aneby	Hjo	Ockelbo	Svalöv	Ydre
Bjurholm	Höganäs	Orsa	Säter	Åtvidaberg
Boxholm	Högsby	Orust	Tibro	Ängelholm
Bromölla	Klippan	Osby	Tjörn	Ödeshög
Degerfors	Krokom	Sigtuna	Tomelilla	Östra Göinge
Essunga	Kungsör	Skinnskatteberg	Trelleborg	
Färgelanda	Lessebo	Smedjebacken	Vadstena	
Gagnef	Mullsjö	Stenungssund	Vingåker	
Hallsberg	Munkedal	Storfors	Värgårda	

Turism- och besöksnäringkommuner**Antal: 20**

Kommuner där antalet gästnätter på hotell, vandrarhem och campingar överstiger 21 per invånare eller där antalet fritidshus överstiger 0,20 per invånare.

Arjeplog	Dorotea	Lysekil	Sotenäs	Valdemarsvik
Berg	Gotland	Malung-Sälen	Storuman	Åre
Borgholm	Härjedalen	Norrtälje	Strömstad	Älvdalen
Båstad	Jokkmokk	Rättvik	Tanum	Östhammar

Varuproducerande kommuner**Antal: 54**

Kommun där 34 procent eller mer av nattbefolkningen mellan 16 och 64 år är sysselsatta inom tillverkning och utvinning, energi och miljö samt byggverksamhet (SNI2007).

Arboga	Grums	Laxå	Olofström	Tranemo
Arvika	Gullspång	Lindesberg	Oskarshamn	Tranås
Askersund	Gällivare	Ljungby	Ovanåker	Töreboda
Avesta	Götene	Ljusnarsberg	Oxelösund	Uppvidinge
Bengtstors	Hagfors	Ludvika	Perstorp	Vaggeryd
Emmaboda	Herrljunga	Malå	Sandviken	Vara
Fagersta	Hofors	Markaryd	Sävsjö	Vetlanda
Filipstad	Hultsfred	Munkfors	Tidaholm	Vimmerby
Finspång	Hylte	Mönsterås	Tierp	Värnamo
Gislaved	Karlskoga	Norsjö	Tingsryd	Örkelljunga
Gnosjö	Köping	Nybro	Torsås	

Glesbygdskommuner**Antal: 20**

Kommun med en tätortsgrad understigande 70 procent och mindre än åtta invånare per kvadratkilometer.

Bräcke	Nordmaling	Sollefteå	Vansbro	Årjäng
Dals-Ed	Pajala	Sorsele	Vilhelmina	Åsele
Ljusdal	Ragunda	Strömsund	Vindeln	Överkalix
Nordanstig	Robertsfors	Torsby	Ånge	Övertorneå

Kommuner i tätbefolkad region**Antal: 35**

Kommun med mer än 300 000 personer inom en radie på 112,5 kilometer.

Borlänge	Hällefors	Landskrona	Motala	Säffle
Eksjö	Karlsborg	Leksand	Nässjö	Sölvesborg
Enköping	Karlshamn	Lidköping	Ronneby	Ulricehamn
Falkenberg	Katrineholm	Mariestad	Sala	Västervik
Falköping	Kinda	Mark	Simrishamn	Ystad
Flen	Kristinehamn	Mellerud	Skara	Åmål
Hedemora	Laholm	Mjölby	Svenljunga	Älmhult

Kommuner i glesbefolkad region**Antal: 16**

Kommun med mindre än 300 000 personer inom en radie på 112,5 km.

Arvidsjaur	Haparanda	Kiruna	Piteå
Boden	Hudiksvall	Kramfors	Sunne
Bollnäs	Härnösand	Lycksele	Söderhamn
Eda	Kalix	Mora	Älvsbyn

Källa: Sveriges Kommuner och Landsting (SKL)

OM KOMMUNINVEST Kommuninvest i Sverige AB ägs av svenska kommuner och landsting för att främja deras finansverksamhet genom stabil och kostnadseffektiv finansiering, kunskapsutveckling och samverkan. Kommuninvests vision är att vara världens bästa organisation för kommunal finansförvaltning.

KOMMUNINVEST

Svenska kommuner och landsting i samverkan

Postadress: Box 124, 701 42 Örebro. Besöksadress: Fenixhuset, Drottninggatan 2, Örebro.
Telefon: 010-470 87 00. Telefax: 019-12 11 98. E-post: förnamn.efternamn@kommuninvest.se
www.kommuninvest.se